

населення важливою є, на думку М.В. Кравчука, неперервне вивчення елементів права, починаючи з дитячого віку.

Євроінтеграція України не можлива без підвищення рівня правової культури населення. Удосконалення змісту форм методів професійної підготовки майбутніх юристів сприятиме позитивному вирішенню поставлених завдань.

Список використаних джерел

1. Євромайдан [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Євромайдан>
2. Трибуна. Незалежна преса Полтави [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tribuna.pl.ua/news/studenty-yuristi-urochisto-prisyagnuli-buti-chesnimi/>
3. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/998_012

Гданський Н.

*студент IV курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., ст. викладач кафедри
міжнародного права та європейської інтеграції ТНЕУ
Кравчук М.Ю.*

СУТНІСТЬ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ СТАНДАРТІВ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Останнім часом у науковій правовій літературі досить часто використовується термінологічний вираз «міжнародні стандарти прав людини». Дефініцію, як видається, можна сформулювати так: міжнародні стандарти прав людини – це закріплені у міжнародних актах та інших міжнародних документах певні показники цих прав, до досягнення яких заохочуються або ж зобов'язуються держави. Йдеться про своєрідні взірці (зразки, «еталони»), на які покликані орієнтуватись у своїй діяльності різні держави та інші учасники суспільного життя. Показово, що у преамбулі Загальної декларації прав людини, яка зазвичай визнається найголовнішим джерелом таких стандартів, зазначено, що ця Декларація прийнята як «взірець, відповідати якому мають прагнути усі народи і держави».

На сьогоднішній день основними джерелами міжнародного гуманітарного права є чотири Женевські конвенції про захист жертв війни від 12 серпня 1949 р., а саме: про поліпшення долі поранених і хворих в діючих арміях (Перша Конвенція); про поліпшення долі поранених, хворих і осіб, що потерпіли корабельну аварію, із складу збройних сил на морі (Друга Конвенція); про поводження з військовополоненими (Третя Конвенція); про захист цивільного населення під час війни (Четверта Конвенція). Зазначені Женевські конвенції отримали подальший розвиток в двох Додаткових протоколах до них від 8 червня 1977 р.: в Додатковому протоколі I, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів [1]; в Додатковому

протоколі II, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів [2].

Включення у Женевські конвенції спеціальної ст. 3 (Загальної для всіх конвенцій), присвяченій «збройним конфліктам, які не носять міжнародного характеру і виникає на території однієї з Високих Договірних сторін», стало великим досягненням у розвитку гуманітарного права, так як фактично норми Женевських конвенцій були поширені на ті категорії комбатантів, які раніше такого захисту не мали.

Стаття 3, загальна для чотирьох Конвенцій, застосовна до всіх збройних конфліктів міжнародного характеру, що виникають на території однієї з держав, яка підписала Конвенції. У цьому випадку особи, які безпосередньо не беруть участі у воєнних діях, включаючи тих осіб зі складу збройних сил, які склали зброю, а також тих, хто залишився «вибитим» з ладу, мають право на гуманне поводження без будь-якої дискримінації.

При всіх своїх перевагах ст.3 лише опосередковано позначає сферу свого застосування. Хоча, це безумовно обов'язковий документ, тим не менш зміст якого – нормативно-обмежений. В ньому міститься лише кілька правил, що відносяться до захисту людей від безпосередніх наслідків воєнних дій. Враховуючи це (поряд з іншими обставинами), Генеральна Асамблея ООН у 1968 р. прийняла резолюцію №2444, в якій закликала учасників міжнародного співтовариства застосовувати основні гуманні принципи у всіх збройних конфліктах і просила Генерального Секретаря ООН спільно з Міжнародним Комітетом Червоного Хреста вивчити необхідність прийняття додаткових міжнародних конвенцій або інших відповідних правових документів з метою забезпечення кращого захисту цивільних осіб і комбатантів у всіх збройних конфліктах» [3, с. 30].

На підставі цих рішень Комітет Червоного Хреста підготував проект двох протоколів, які були прийняті в 1977 р. під назвою «Додаткові протоколи до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р. Другий Протокол (Протокол II) присвячений захисту жертв збройних конфліктів, що не мають міжнародного характеру. 28 статей цього документа розвивають стислі положення загальної 3-ї статті і розширюють гуманітарний захист населення під час збройних конфліктів міжнародного характеру. Вперше, в історії гуманітарного права, що відноситься до збройних конфліктів, Протокол №2 кодифікує заборону нападати на цивільне населення і застосовувати силу проти цивільних осіб. В даний час Протокол №2 ратифікований більшістю держав світу.

Найважливіший принцип дії Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р. та Додаткового протоколу №2 від 8 червня 1977 р., в умовах збройних конфліктів міжнародного характеру, проголошує, що кожна сторона, яка перебуває у конфлікті, зобов'язана виходити з того, що особи, які безпосередньо не беруть участі у воєнних діях, включаючи осіб зі складу збройних сил обох сторін, які склали зброю і тих, хто перестав брати участь у військових діях внаслідок хвороби, поранення, затримання, повинна за всіх обставин користуватися гуманним поводженням без будь-якої дискримінації, заснованої на ознаках раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії чи віросповідання, політичних або інших переконань і т. д.

Основні правила, що відносяться до захисту жертв збройних конфліктів, подані в ст. 3 Женевських конвенцій, а також – в Протоколі №2 є основними

документами ООН. Стаття 4 Протоколу містить основні гарантії або обмеження, які повинні дотримуватися сторонами конфлікту, у відношенні до осіб, що перебувають під їх владою. Мета її – захист населення у межах тієї території, на якій відбувається внутрішній збройний конфлікт.

Важливе місце в Протоколі №2 займає стаття 5, що представляє собою фактично кодекс поведінки з людьми, «позбавленими волі з причин, пов'язаних із збройним конфліктом, незалежно від того, інтерновані вони або затримані». Аналіз статті 5 показує, що правовий статус осіб, які потрапили у владу ворожої сторони, в умовах збройних конфліктів міжнародного і неміжнародного характеру, розрізняється. Протокол №2 не встановлює особливого статусу для учасників незаконних збройних формувань у разі потрапляння їх у полон. Протокол обмежується лише гарантіями гуманного поведінки з будь-якою людиною, яка з якихось причин склала зброю і перестала брати участь у військових діях. Це означає, що в міжнародному гуманітарному праві немає ніяких обмежень, які б перешкождали органам державної влади країни залучати до кримінальної відповідальності за національним правом осіб, які беруть участь у бойових діях у складі незаконних збройних формувань.

Слід відмітити, що норми міжнародного гуманітарного права не забороняють застосування сили проти держав, що грубо порушують права людини, у тому числі шляхом ведення бойових дій проти національних або етнічних меншин або навіть проти власного народу (приклад, Республіка Кампучія в кінці 80-х рр.). Критерії її допустимості встановлюються Главою VII «Дії у відношенні миру, порушень миру й актів агресії» Статуту ООН (ст. 39-51) і VIII ст. до Конвенції про попередження злочинів геноциду і покарання за нього від 9 грудня 2001 р. і включають в себе: відповідне рішення Ради Безпеки ООН; грубі порушення прав людини вже повинні відбуватися; вичерпані всі можливі мирні засоби вирішення внутрішнього конфлікту; державі повинен бути пред'явлений ультиматум з вимогою припинити порушення прав людини або почати мирні переговори з повстанцями [4, с. 5].

Зазначені дії можуть бути здійснені з ініціативи безпосередньо Організації Об'єднаних Націй або з ініціативи однієї з країн-членів ООН на основі відповідних Конвенцій у галузі захисту прав людини.

Таким чином, норми міжнародного гуманітарного права, закріплені в Женевських конвенціях та в Додаткових протоколах до них, а також в інших договорах, передбачають надання міжнародно-правового захисту як всьому цивільному населенню сторін, що беруть участь у збройному конфлікті, так і окремо цивільним особам незалежно від статі, віку, расової та національної приналежності, політичних чи релігійних переконань. Однак, норми міжнародного гуманітарного права передбачають також надання спеціального режиму міжнародно-правового захисту для деяких категорій цивільних осіб, таких, як: поранені, хворі, інваліди, вагітні жінки, діти до 15-літнього віку, цивільний медичний персонал, персонал організацій цивільної оборони.

Список використаних джерел

1. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_199.

2. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II), від 8 червня 1977 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_200

3. Бисмиллах М. Международно-правовые механизмы урегулирования внутригосударственных конфликтов как юридическая основа политики национального примирения в Афганистане: дис. канд. юрид. наук: 12.00.10 / М. Бисмиллах. – Москва, 2014. – 159 с.

4. Збройні конфлікти [Електронний ресурс]: інформ. бюл. / Європ. Суд з прав людини. – 2014, серпень. – Режим доступу: http://www.echr.coe.int/Documents/FS_Armed_conflicts_UKR.pdf

Глад С.

*студент магістратури юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., ст. викладач кафедри
міжнародного права та європейської інтеграції ТНЕУ
Кравчук М.Ю.*

ПРАВОВА МОДЕЛЬ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ ПОЛОЖЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ХАРТІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Реформа територіальної організації влади в Україні на засадах децентралізації, практичне втілення якої розпочалось у 2015 році, має за мету кардинальну зміну засадних принципів управління суспільним розвитком та є вагомою передумовою вирішення низки системних проблем суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку держави.

Необхідність реформування територіальної організації влади на засадах децентралізації як складової нової регіональної політики в Україні, її стратегічні завдання, пріоритети та концептуальні засади визначені в основних чинних документах стратегічного характеру – Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року та у Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Програма діяльності Кабінету Міністрів України, схвалена 14 квітня 2016 р., серед основних завдань діяльності уряду визначила децентралізацію та реформу публічної адміністрації [3, с. 99].

Необхідною передумовою успішної реалізації будь-якої системної реформи є її інституційно-правове забезпечення, що включає законодавчо-нормативне врегулювання відносин у сфері реалізації реформи та забезпечення належної інституційної підтримки. Відтак, актуальним завданням є аналіз законодавчо-нормативного та інституційного забезпечення процесу реалізації реформи територіальної організації влади на засадах децентралізації, виявлення проблемних питань та визначення напрямів його подальшого удосконалення.